

НАУКОВА ШКОЛА М. П. ЛІСОВОГО ІМУНОЛОГІВ РОСЛИН В УКРАЇНІ

ЛІСОВИЙ
МИХАЙЛО ПАВЛОВИЧ

Академік Національної академії аграрних наук України, доктор біологічних наук, професор, іноземний член Польської академії наук та Російської академії сільськогосподарських наук, член Міжнародної організації з біологічного захисту рослин, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений діяч науки і техніки України, директор (1986–2003), головний науковий співробітник (з 2012) Інституту захисту рослин НААН.

Видатний вчений у галузі фітопатології та генетики М.П. Лісовий — автор фундаментальних та прикладних досліджень імунітету рослин до хвороб, створив стійкі до фітопатогенів сорти і гібриди сільськогосподарських культур. Організував наукову школу імунологів рослин в Україні.

Народився М.П. Лісовий 4 січня 1935 р. у с. Коврай Другий Золотоніського району на Черкащині. У 1959 р. закінчив агрономічний факультет Української сільськогосподарської академії, де почав професійний шлях завідувачем фітопатологічної дільниці кафедри фітопатології навчального господарства «Митниця». З 1961 р. діяльність пов'язав із Інститутом захисту рослин НААН. У 1964 р. захистив кандидатську дисертацію «Хімічні засоби боротьби з пероноспорозом тютюну в закритому та відкритому ґрунті в умовах СРСР». Запропоновані заходи відзначені золотою медаллю ВДНГ СРСР. У 1976 р. президентом Шведської академії аграрних наук нагороджений срібною медаллю Карла Ліннея. У 1979 р. захистив докторську дисертацію «Особливості паразитизму *Rhizinia triticea* Egks. та закономірності успадкування імунологічних реакцій пшениці до патогена». У 1964–1986 рр. обіймав посаду завідувача відділу фітопатології, у 1965–2012 рр. — завідувач заснованої ним лабораторії імунітету сільськогосподарських рослин до хвороб, у 1986–2003 рр. — директор Інституту захисту рослин.

Професор М.П. Лісовий розробив теоретичні та методологічні основи імунітету рослин; вивчив генетичні та фізіологічні фактори імунітету та обґрунтував принципи і методи селекції на стійкість, структуру вірулентності популяцій різних збудників хвороб рослин. Розробив сорти сільськогосподарських культур із груповою стійкістю проти шкідливих організмів з використанням методів клітинної біології. У співпраці з фахівцями Інституту кібернетики НАН України заклав основи комп'ютерного моделювання майбутніх сортів пшениці за наданими показниками. Розробив методику ізоляції генів стійкості пшениці проти збудників бурої іржі та борошнистої роси, створив банки генів стійкості. Спільно

з Миронівським інститутом пшениці ім. В.М. Ремесла, Інститутом рослинництва ім. В.Я.Юр'єва та Сквирською дослідною станцією Інституту овочівництва і баштанництва НААН вивів сорти і гібриди огірка (Сквирський 1/27 F1), соняшнику (Київ) і пшениці (Деметра, Економка, Миронівська сторічна).

Автор 325 праць, 5 монографій, підручника «Імунітет рослин», 9 авторських свідоцтв. Підготував 30 кандидатів та 5 докторів наук, які формують потужну наукову школу імунологів рослин в Україні.

Впродовж 1986–2003 рр. М.П. Лісовий був членом правління Європейської і Середземноморської організації з вивчення іржастих хвороб зернових культур. Встановив наукові зв'язки з науковими установами 14 провідних країн, серед яких Велика Британія, Канада, США, Німеччина, Італія, Польща, Фінляндія, Ізраїль, Туреччина, Китай, Японія, Індія; закордонними фірмами Monsanto, BASF, DuPont, Bayer, Syngenta.

Член редколегій журналу «Вісник аграрної науки», заступник головного редактора журналу «Карантин і захист рослин», входив до складу редколегії журналів «Archives of Phytopathology and Plant Protection», «Сортовивчення». Член спеціалізованої вченої ради Інституту захисту рослин НААН за спеціальністю «Екологія» та понад 20 років (до 2016) — Національного університету біоресурсів і природокористування України за спеціальністю «Фітопатологія».

Дружина Валентина Олександрівна (1936–2012) за фахом агрохімік-ґрунтознавець. Донька Людмила — економіст, програміст. Галина — завідувач лабораторії імунітету сільськогосподарських рослин до хвороб Інституту захисту рослин НААН.

M. P. LISOVYI SCIENTIFIC SCHOOL OF UKRAINIAN PLANT IMMUNOLOGY

Fields of research: genetic and physiological factors of plant immunity to disease, virulence structure of populations of different plant pathogens, development of crop varieties with group resistance to pests using the methods of cell biology, computer modelling, creation of crop hybrids.